

Oeuvre Raoul De Keyser charmeert door helderheid en speelsheid

De kracht van het spaarzame schilderen

De schilderkunst van Raoul De Keyser munt uit in het onnadrukkelijke en in het kleine gebaar. Altijd is ze speels, nooit mikt ze op het grote effect. In een royale retrospectieve legt het Smak de consequente artistieke praktijk ervan bloot.

GEERT VAN DER SPEETEN

En poëet met verf, zo werd Raoul De Keyser genoemd. Een ascetisch schilder, met een oeuvre voor fijnproevers. Zijn onderwerpkeuze – banale dingen zoals een stuk prikkeldraad of een sok aan een wasdraad – tonen hoe diep verankerd hij was in zijn eigen, vertrouwde omgeving. Maar evengoed zagen kenners in zijn rijpere periode, die internationaal weerklank vond, een soort van oosterse kalligrafie aan het werk. Een meester van de vederlichte toets, die al zijn wijsheid samenbalde in een eenvoudig gebaar.

We identificeren de Oost-Vlaamse schilder graag met dat intimistische late werk, waar hij op piepkleine tableaux met bijna niets een complete wereld weet op te roepen. Maar kijk, in de eerste zaal van de overzichtstentoonstelling in het Smak spat de kleur van de muur, met schilderijen in de geest van de popart en beschilderde 'innen dozen' waarmee De Keyser het schilderij als een object wou presenteren, en niet als een spiegel van de werkelijkheid.

Elders vallen de verrassend grote formaten van zijn beroemde

Krijtlijnen op. Zijn fascinatie voor de terreinverzorger die kalkstrepen op een voetbalveld uittekende, mondde uit in bijna monochrome werken waarin het abstracte flirt met het concrete, of omgekeerd.

Amateurfotograaf

De carrière van Raoul De Keyser (1930-2012) bestrijkt bijna een halve eeuw. Ze reikt van zijn aarzelende begin als autodidact tot de jaren waarin zijn pure schilderkunst overal weerklank vond en terecht kwam in verzamelingen van het Moma, het Ludwig Museum en het Stedelijk Museum. Het Smak brengt de volle breedte in kaart, in een sober en chronologisch parcours met in totaal 120 werken.

Voor de tentoonstelling werd het oeuvre binnenstebuiten gekeerd en opnieuw grondig onder de loep genomen. Een catalogus *raisonné* van de meer dan duizend werken is in voorbereiding. Archiefonderzoek leidde tot het invullen van enkele hiaten. Zo beschrijft Steven Jacobs in een catalogustekst hoe De Keyser wel degelijk gebruikmaakte van foto's bij zijn creatieproces. Vooral dan in de jaren 60, toen zijn werk het dichtst tegen de dagelijkse leefwereld aan schuurde. Daarbij was het de kunstenaar niet te doen om het letterlijk kopiëren van de afbeelding, maar om het uitzetten van ruimtelijke verhoudingen.

Het leidt ook tot een aanvulling van een hoogst merkwaardige biografie. Behalve schilder was Raoul De Keyser kortstondig journalist en voetbalverslaggever, tot aan zijn pensioen in 1990 ambtenaar bij de Gentse Rijksuniversiteit, maar blijkbaar dus ook een niet onverdienselijk amateurfotograaf.

Het Smak-parcours laat zien hoe De Keyser's kunst al van bij de eerste blik charmeert door zijn helderheid en speelsheid. Maar wie nader toekijkt, ziet ook een hoge complexiteit en intrigerende ongrijpbaarheid. Monochroom is bij hem nooit puur monochroom: altijd schemert er een andere laag in door.

De Keyser volgde een consequent werkproces, zegt Smak-curator Martin Germann. 'In elk afzonderlijk schilderij zit het hele werk al vervat, elk werk is een reflectie op het geheel. Raoul De Keyser ging steeds verder door op het gebaande pad. Vaak greep hij terug naar bekende motieven, maar dan in een nieuw verband. Of hij schilderde in reeksen, met plotse breuklijnen die de samenhang doorbreken via een andere beeldtaal of formaat. Zo ontstond spiraalsgewijs het landschap van zijn groeiende oeuvre.'

Apenverdriet

Al in de eerste werken wordt duidelijk hoe sterk zijn leefwereld doordrong in zijn kunst. De Keyser vond zijn onderwerpen voor de eigen deurt. Vanuit zijn atelier klinkt hij naar een raam, een deurklink, een naaldboom in de tuin met de poëtische naam Apenverdriet. Zijn onderwerpen balanceren op de dunne lijn tussen binnen en buiten. Dat zou een constante worden: de man aan het venster die een alibi zocht om aan de slag te gaan, maar die zich ook op zichzelf terugplooid voor een reflectie over het intieme proces van het creëren of kleur als uitdrukkingsmiddel.

Kortstondig werd hij ingelijfd bij De Nieuwe Visie van Roger Raveel, de schilder bij wie hij drie

Behalve schilder was Raoul De Keyser kortstondig journalist en voetbalverslaggever, amateurfotograaf en tot aan zijn pensioen in 1990 ambtenaar bij de Gentse Rijksuniversiteit

'Gampelaere-omgeving', 1967. © s.m.a.k./Hilde D'haeyere/sabam

maand les gevolgd had in de Tekenaacademie van Deinze. 'Maar met Raveel's artistieke visie was hij niet echt verwant', zegt Martin Germann. 'Wat hij van hem leerde, was vooral een attitude: die van het zelfbewuste kunstenaarschap.'

In de jaren 70 volgde een uitgepuurde periode, waarin De Keyser experimenteerde met minimal art. Eventjes was hij de analytische, fundamentele schilder die zich boog over essentiële elementen als verf, kleur en doek. Maar ook hier was hij vintage De Keyser: de *grid*, sleutelmotief van het modernisme, vond hij terug in het raster van een voetbalveld.

Reservoir mogelijkheden

Nooit zou hij stijlstromingen zomaar kopiëren. Zijn eigenheid lag juist in de weigering tot plaatsbepaling, denkt Martin Germann. 'Hij koos voor de veelheid, voor het reservoir aan toevallige mogelijkheden dat zich aandiende. Een uitvinder of voorloper was hij niet. Wel een volstrekt eigen figuur, die in zijn schilderijen het tactiele en het conceptuele verzoende met het landschap.'

'Séjour', 2001. © collection of jin sato/Felix Tirry/sabam

'Siesta', 2000. © collection of hauser & wirth/Kristien Daem/sabam

Karpersprongen

De Keyser is geen mooischilder die uit is op een effect. Zijn spel met het vocabularium van de schilderkunst is wel eens vergeleken met het creëren van kamermuziek: de afzonderlijke stemmen bewaren hun eigenheid, maar gaan ook een bijzonder verbond met elkaar aan.

Bij vlagen wilde De Keyser weg uit zijn vaste stramien. Zoals in zijn nieuwe werk voor Jan Hoets Documenta IX in 1992: recht uit de tube kwakte hij kleine siertjes verf op doek, als waren het vliegenscheten. 'Karpersprongen', zo omschreef hij het resultaat, in een van de talrijke laconieke opmerkingen over zijn werk.

Op zijn zeventigste begon de kunstenaar nog aan een slimme terugblik, met het herwerken en defragmenteren van ouder werk.

Zijn laatste serie hangt haast verloren in de immense hal van het Smak. Op minuscule formaat is dit spaarzame schilderij dat tot zijn essentie teruggebracht is, vormvrijheid en pure lyriek op de vierkante centimeter. Ontegensprekelijk schuilt hier ook een knipoog in. Die van de oude, wijze kunstenaar die zich wat tegen-draadsheid kan permitteren.

Raoul De Keyser, Oeuvre
Smak, Gent, tot 27/1.
★★★★

een film van KOEN MORTIER gebaseerd op een roman van DIMITRI VERHULST

ENGEL

VINCENT ROTTIERS FATOU N'DIAYE PAUL BARTEL

"EEN MEESLEPENDE, POËTISCHE CINEMA-ERVARING" "OOGSTRELEND EN AANGRIJPEND. DEZE ENGEL KRUIPT ONDER JE HUD"

DE MORGEN VRT NWS - FILMWARD

19/9/18

De Standaard photography STEPHAN VANFLUYTEREN PARADISO HUYAUX GAR

Theater

PJ Harvey maakt muziek voor stuk van Ivo van Hove

Ivo van Hove plant een theaterbewerking van de film *All about Eve* uit 1950. Omwille van planningsproblemen zal Cafe Blanchett niet langer de hoofdrol spelen. Zij wordt vervangen door de Amerikaanse actrice Gillian Anderson, bekend uit *The X-Files*. Haar tegenspel wordt Lily James, die de titelrol speelde in Disney's *Cinderella* en onlangs nog te zien was in *Mamma Mia! Here we go again*. De muziek wordt gemaakt door PJ Harvey, die voor het eerst met Ivo van Hove zal samenwerken.

All about Eve wordt de zesde creatie van Ivo van Hove in Londen. Het stuk gaat op 12 februari 2019 in première op West End. (4)

Al meer dan 200.000 tickets verkocht!

STUDIO 100 KBC presenteren

40-45

Spektakel - Musical

Vanaf 7 oktober 2018
Studio 100 Pop-Up Theater Puurs

Jonas Van Geel Jelle Cleymans

www.40-45.live

epam Sigro ISPC vtm e N